

Nacionalinis visuomenės sveikatos centras
prie Sveikatos apsaugos ministerijos

Tymų protrūkis Kauno apskrityje ?

Orina Ivanauskienė
NVSC prie SAM Kauno departamento
Užkrečiamųjų ligų valdymo skyriaus vedėja

2019-03-25

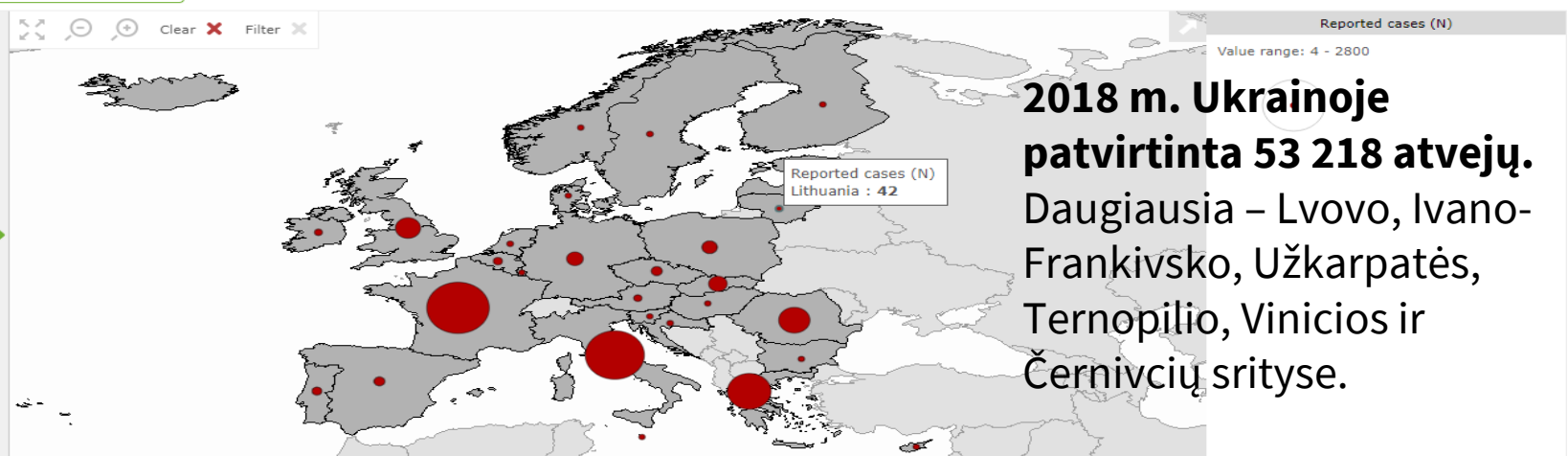
Tymų skaičius per paskutinius 12 mėn. (2019-01)

Surveillance Atlas of Infectious Diseases

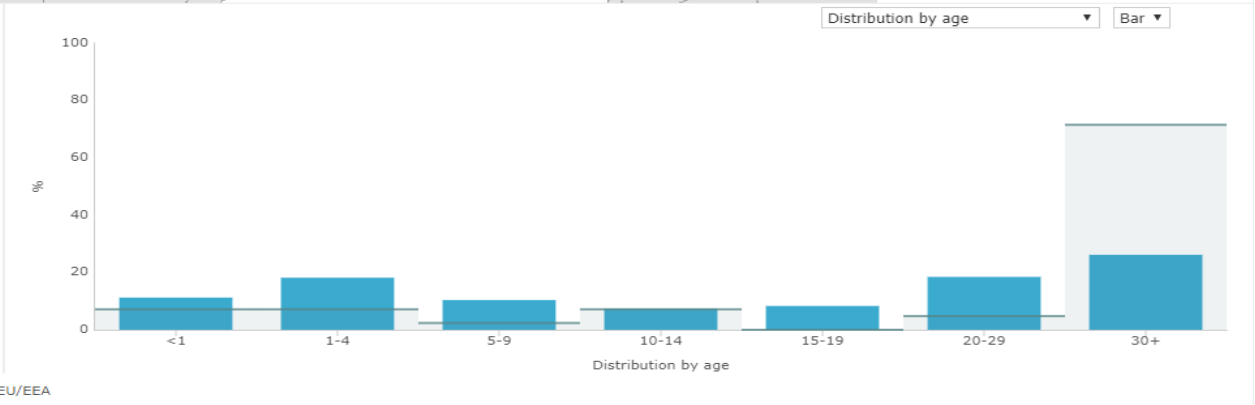
Measles | All cases - Most recent 12 months only | Reported cases | 2019-01

Region	Reported cases (N)
EU/EEA	12266
Austria	95
Belgium	139
Bulgaria	13
Croatia	23
Cyprus	10
Czech Republic	239
Denmark	9
Estonia	13
Finland	18
France	2800
Germany	516
Greece	1862
Hungary	14
Iceland	0
Ireland	83
Italy	2632

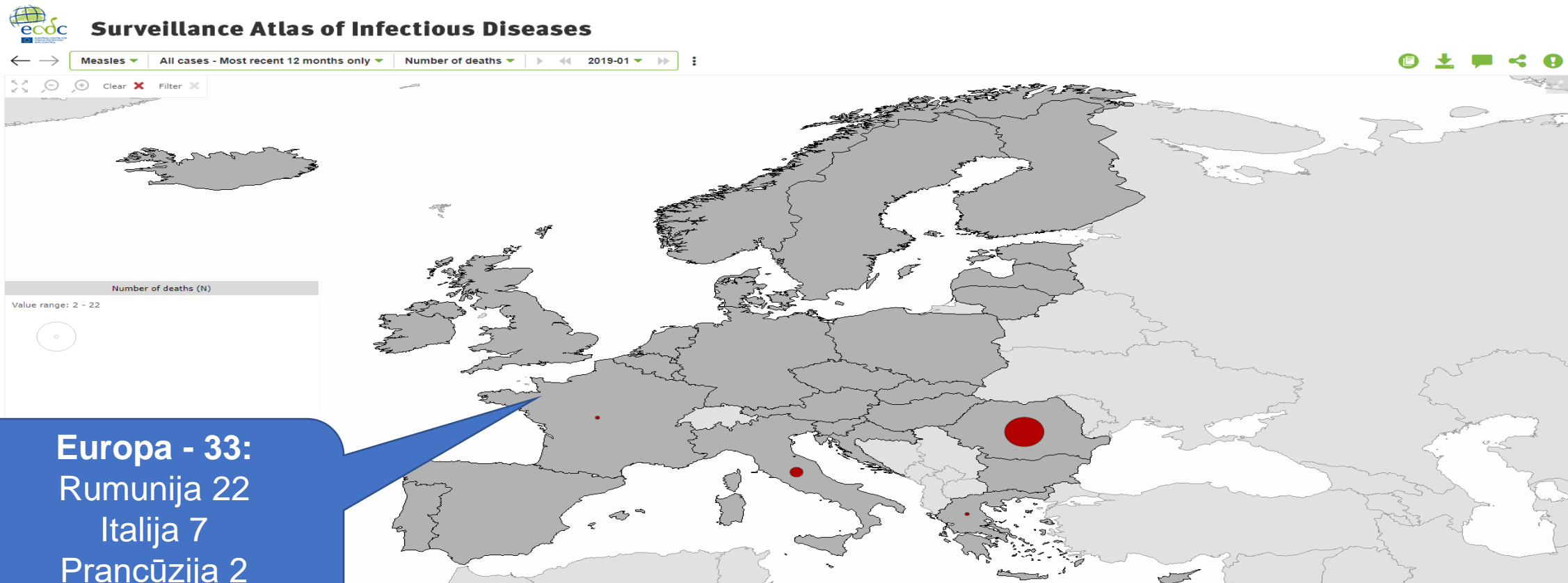

Europa - 12 266 atv.:
Lietuva 42
Estija 13
Latvija 18
Lenkija 455

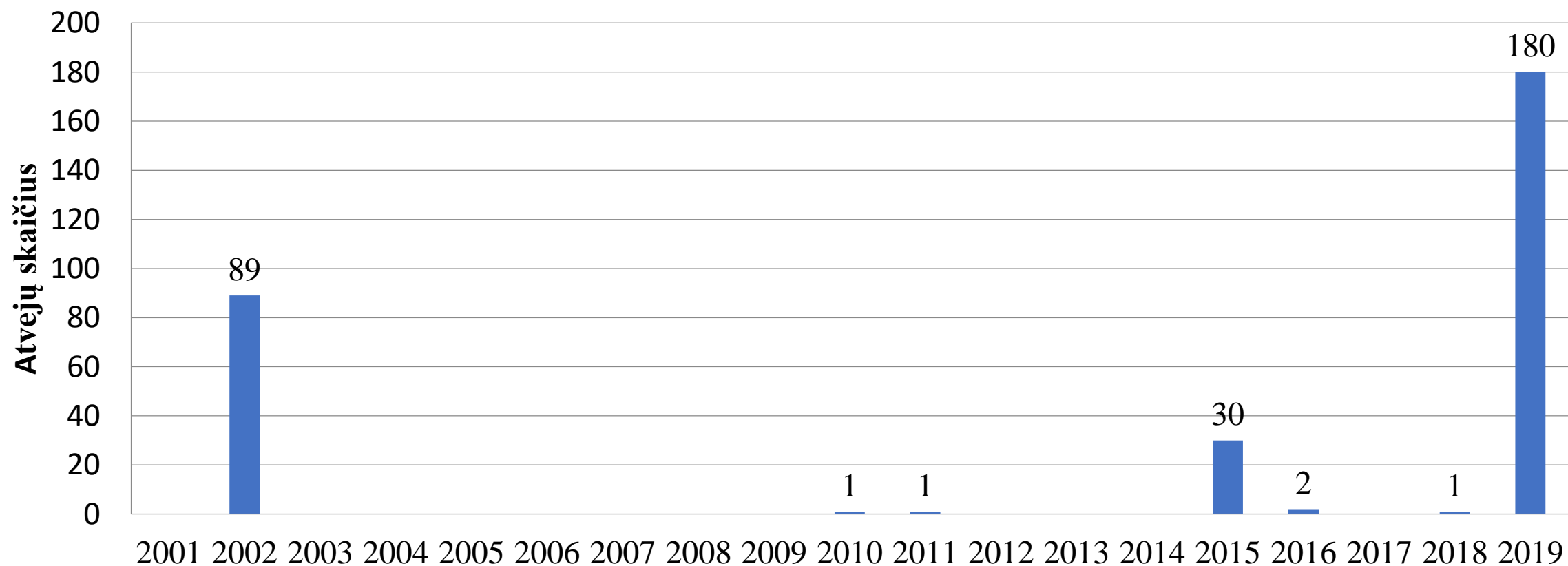
Europa - 881 tymų atv.
per 2019 m. sausio mėn.

Mirčių nuo tymų skaičius per paskutinius 12 mėn. (2019-01)

Tymų atvejų skaičius Kauno apskrityje 2001 – 2019 m. (iki kovo 25 d.)

EINAMOJI TYMŲ PROTRŪKIO 2019 M. KAUNO APSKRITYJE ANALIZĖ (atlikta 2019-03-25)

Iki 2019-03-25

- gauti **287** įtarimai apie tymų atvejus
- užregistruota – **180** patvirtintų tymų atvejų

Įžanga.

Tymų protrūkis Kauno apskrityje prasidėjo

- **2019-01-06 (susirgimo data)**
- **2019-01-10 (kreipimosi į ASPĮ data)**
- **2019-01-18 (diagnozės pavirtinimo data)**

2019-01-06 tymais susirgo du pirmieji asmenys Kaune: LSMUL vaikų ligų skyriaus slaugytoja (VV 44 m.) ir LSMUL vaikų ligų skyriaus pacientas (JB 11 mėn.), gydęsis LSMUL 2018-11-22 – 2018-12-27 ir 2019-01-02 - 2019-01-25 (pastaba: šiame LSMUL vaikų ligų skyriuje gydomi ir onkologinėmis ligomis sergantys vaikai). Šių dviejų susirgimų ligos šaltinis liko nenustatytas.

Po 14 dienų (inkubacijos laikotarpis 7-9 d. 10-12 d. (gali svyruoti nuo 7-18 d. **iki 21 d.**) 2019-01-20 susirgo 40 m. LSMUL vaikų ligų skyriaus slaugytoja, slaugiusi JB. 2019-01-25 susirgo LSMUL vaikų ligų skyriaus pacientė (AK 11 mėn.), kuri gydėsi LSMUL nuo 2018-11-20, beveik du mėnesius (buvo operuota 2019-01-16), tačiau kai susirgo tymais, kreipėsi ir buvo hospitalizuota VšĮ Kauno klinikinėje ligoninėje. 2019-01-25 susirgo (MM 20 m.) LSMU studentas.

- **Viso susirgę - 12 sveikatos priežiūros darbuotojų** (2 slaugytojos iš LSMUL vaikų ligų skyriaus (susirgusios 2019-01-06 ir 2019-01-20) bei viena VšĮ Kauno klinikinės ligoninės slaugytoja, susirgusi 2019-02-04, galimai kontaktavo su tymais sergančiu asmeniu, kuris buvo VšĮ Kauno klinikinės ligoninės priėmimo 2019 m. sausio 28 d.) ir vienas LSMU studentas, susirgęs 2019-01-25, atlikęs praktiką.

Kauno respublikinės ligoninės gydytojas (susirgo 2019-02-20)

Kauno miesto poliklinikos Kalniečių filialo šeimos gydytoja (susirgo 2019-03-06)

LSMUL KK gydytojas (susirgo 2019-03-05)

LSMUL KK suaugusiųjų priėmimo skyriaus slaugytoja (susirgo 2019-03-06)

LSMUL KK vaikų skyriaus slaugytoja (susirgo 2019-03-06)

LSMUL KK slaugytoja (susirgo 2019-03-06)

LSMUL KK skubios pagalbos skyriaus slaugytojos padėjėja (susirgo 2019-03-08)

LSMUL KK slaugytoja (susirgo 2019-03-10)

Kauno klinikinės ligoninės slaugytoja (susirgo 2019-03-06)

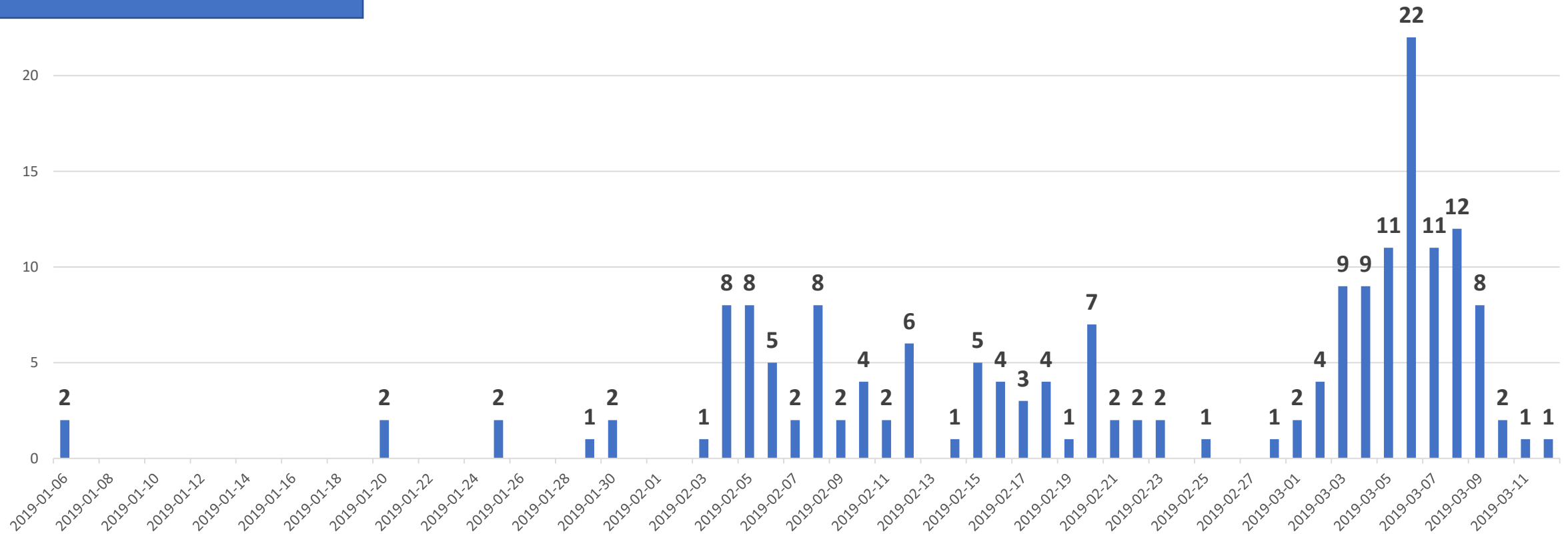
- **Sirgo 5 ikimokyklinių ugdymo įstaigų vaikai ir 20 mokyklų moksleiviai, 6 ugdymo įstaigų darbuotojai** (2 l/d darbuotojos, 4 mokyklose).
- Atliekant tymų protrūkio epidemiologinę diagnostiką **išsiaiškinti 609 sąlytį turėję asmenys**, kuriems organizuotas sveikatos būklės stebėjimas 21 d., iš jų **124 asmenys pasiskiepijo per 72 val. po kontakto.**

Patvirtinti tymų atvejai Kauno apskrityje (epideminė kreivė) pagal susirgimo datas

Daugiausia tymų atvejų
registruota

I pikas: vasario 4 - 12 dienomis –
46 atvejai (25,5 proc.)

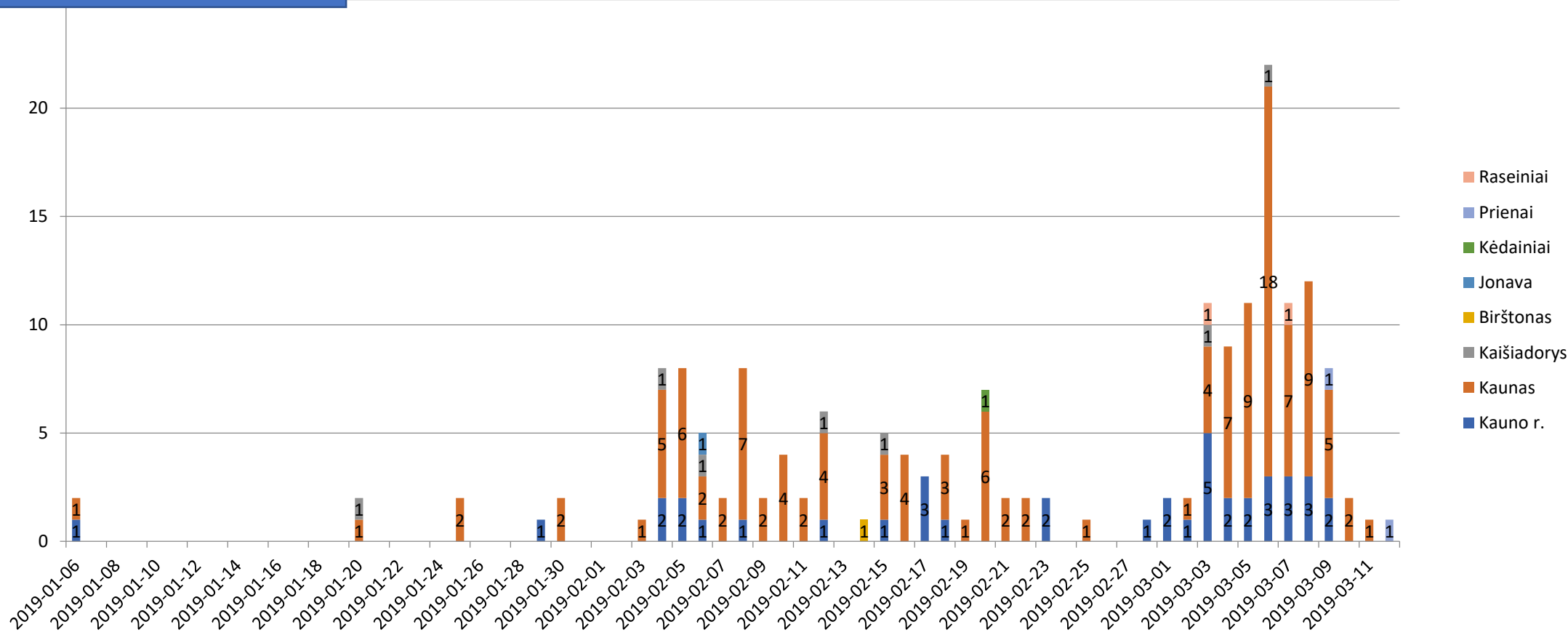
II pikas – kovo 2 - 9 dienomis –
86 atvejai (48 proc.)

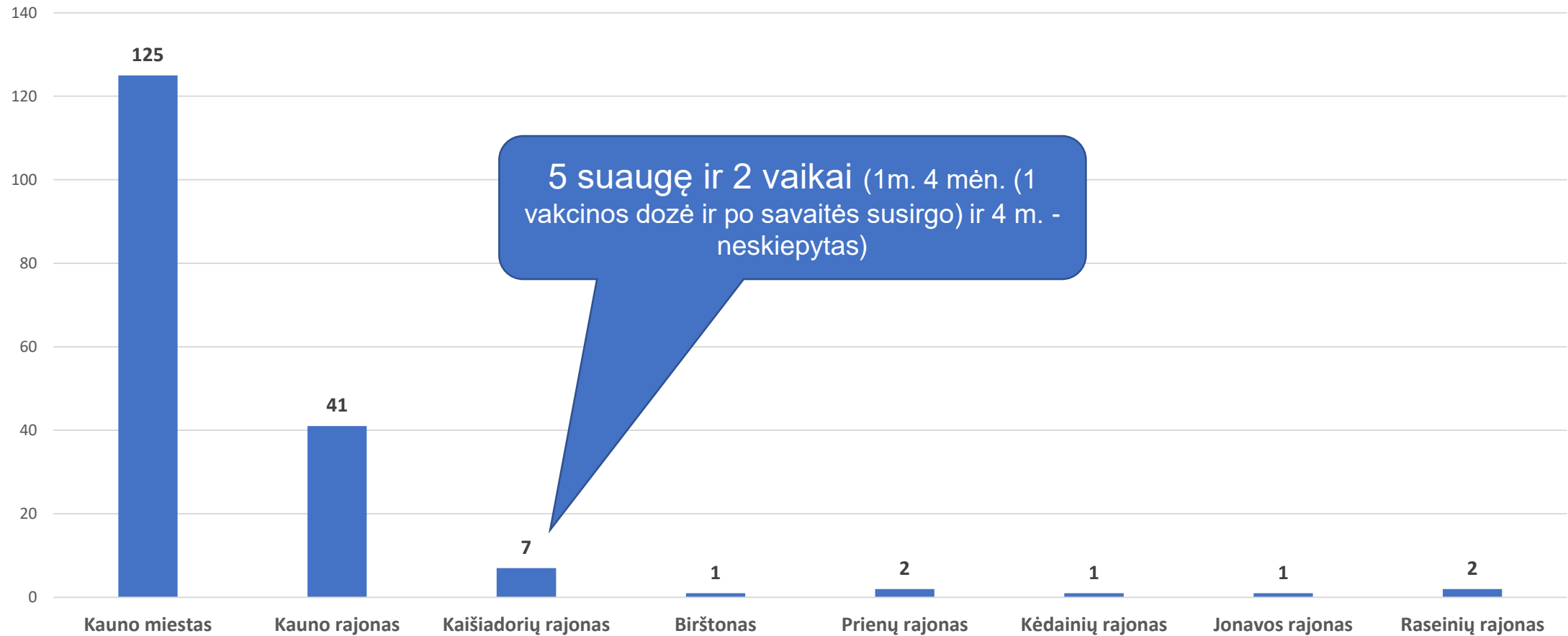
Susirgimai visose Kauno apskrities administracinėse teritorijose.

Daugiausia atvejų registruota Kauno mieste – 125 (69,4 proc.)

Patvirtinti tymų atvejai Kauno apskrityje (epideminė kreivė) pagal susirgimų datas

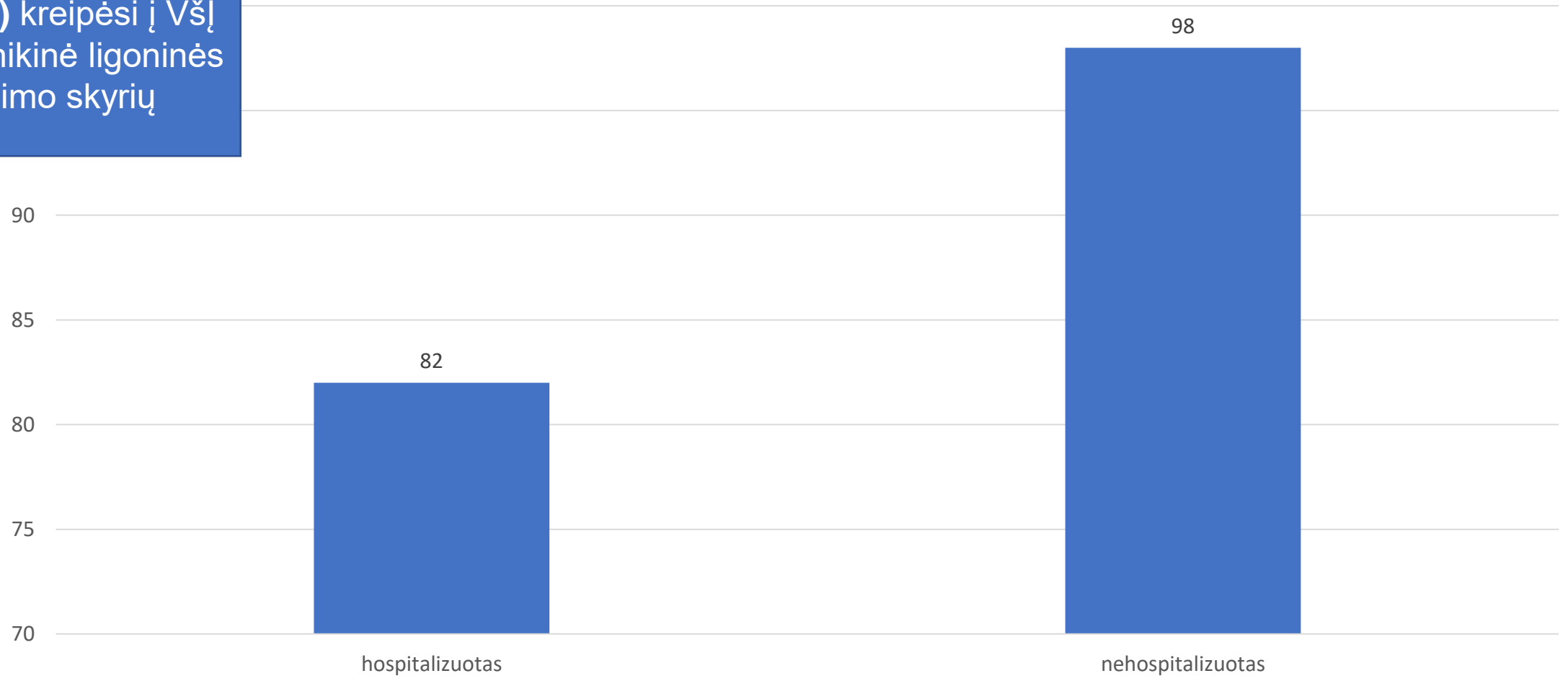
Patvirtinti tymų atvejai Kauno apskrityje pagal ligonio gyvenamąją vietą

Patvirtintų tyimų atvejai Kauno apskrityje

hospitalizacijos statusas

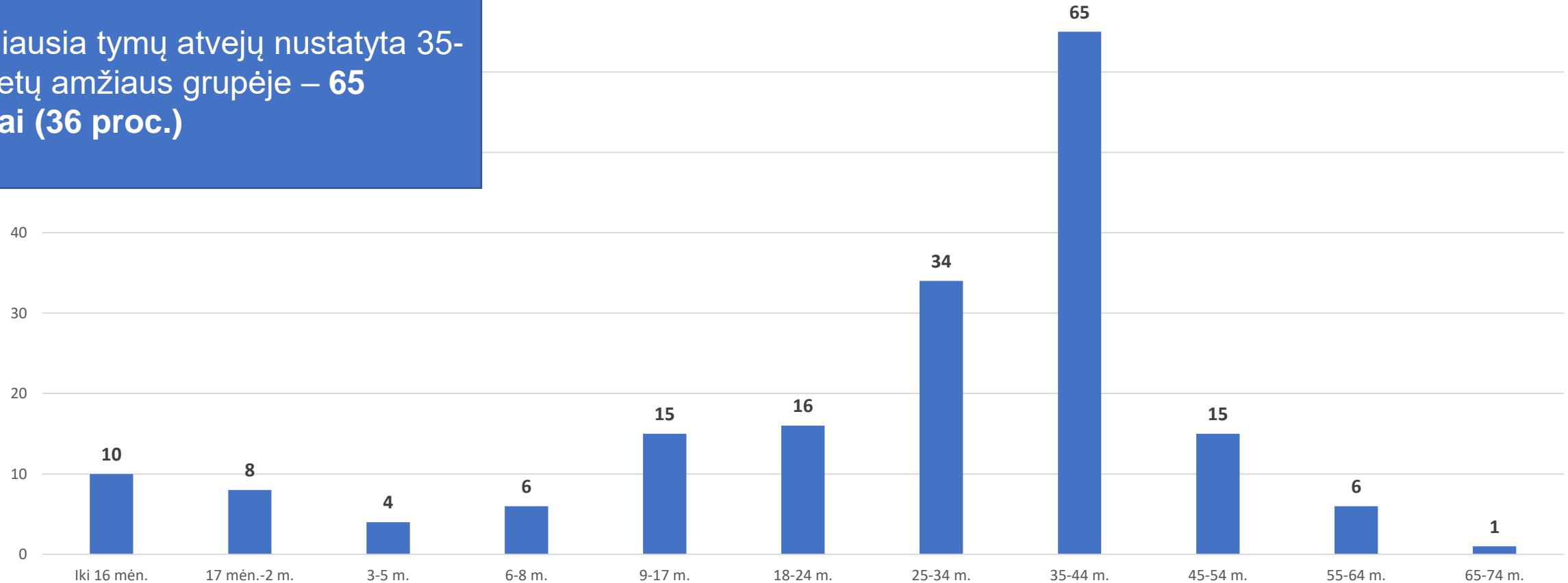
45,5 proc. tymais susirgusių asmenų buvo hospitalizuoti.
86 ambulatoriškai besigydančiais ligoniais (88 proc.) kreipėsi į VŠĮ Kauno klinikinę ligoninės priėmimo skyrių

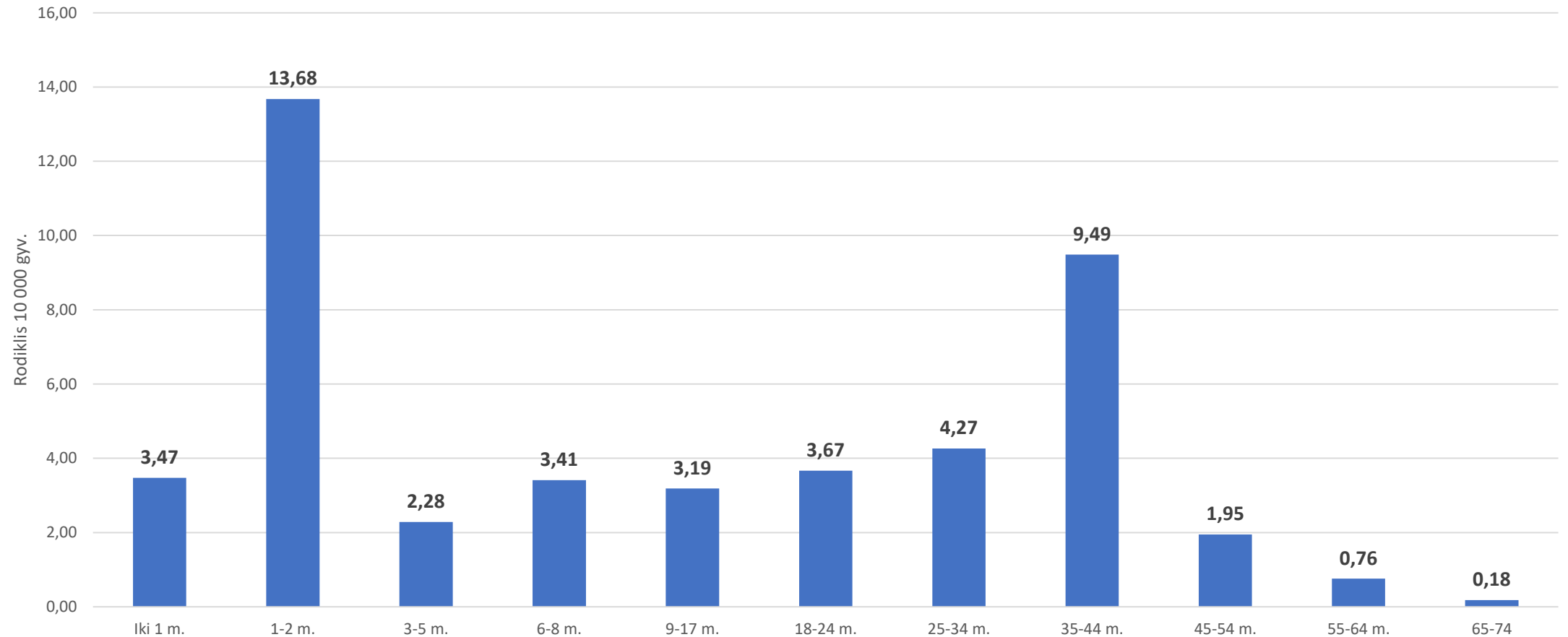
Patvirtinti tymų atvejai Kauno apskrityje pagal amžių

Daugiau tymų atveju registruota tarp suaugusiųjų asmenų – **137 atvejai (76 proc.)**

Daugiausia tymų atvejų nustatyta 35-44 metų amžiaus grupėje – **65 atvejai (36 proc.)**

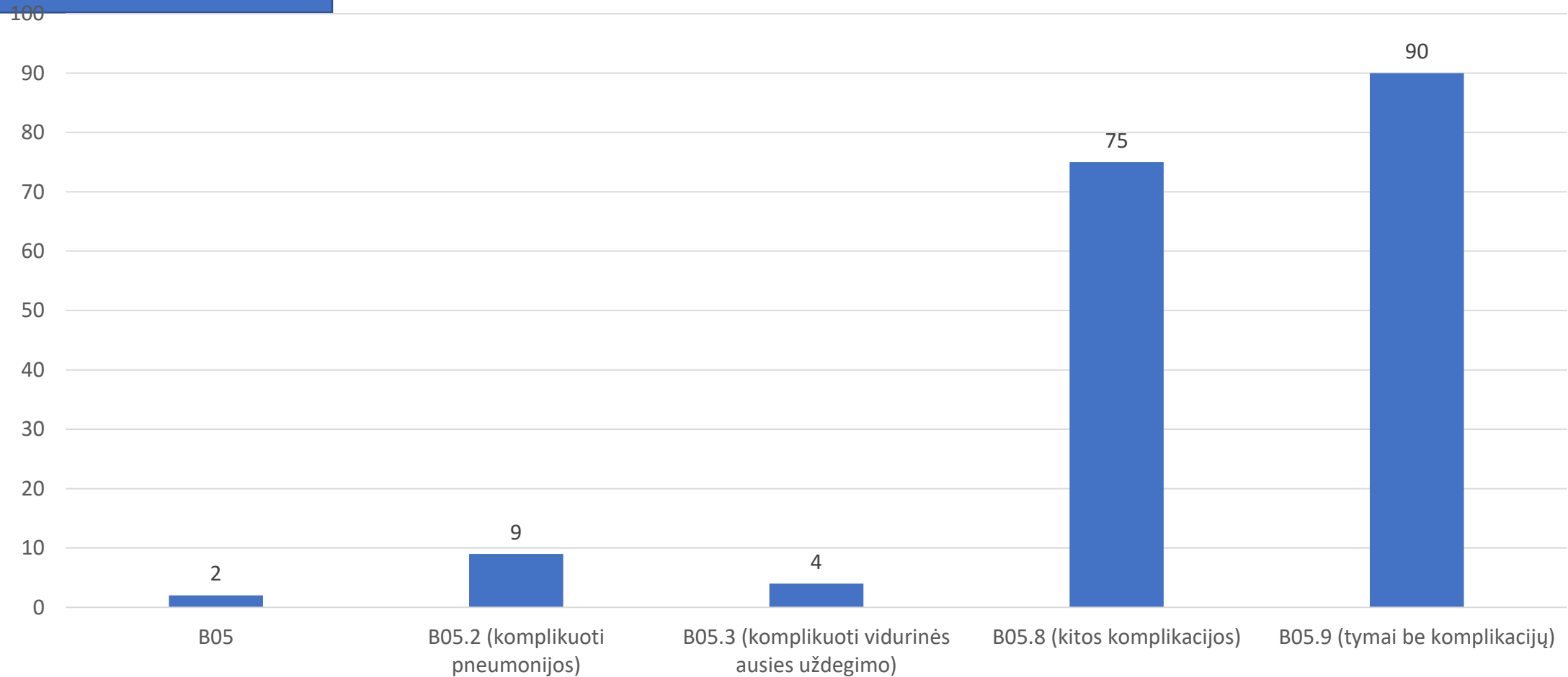

Sergamumo tymais rodiklis Kauno apskrityje pagal amžių

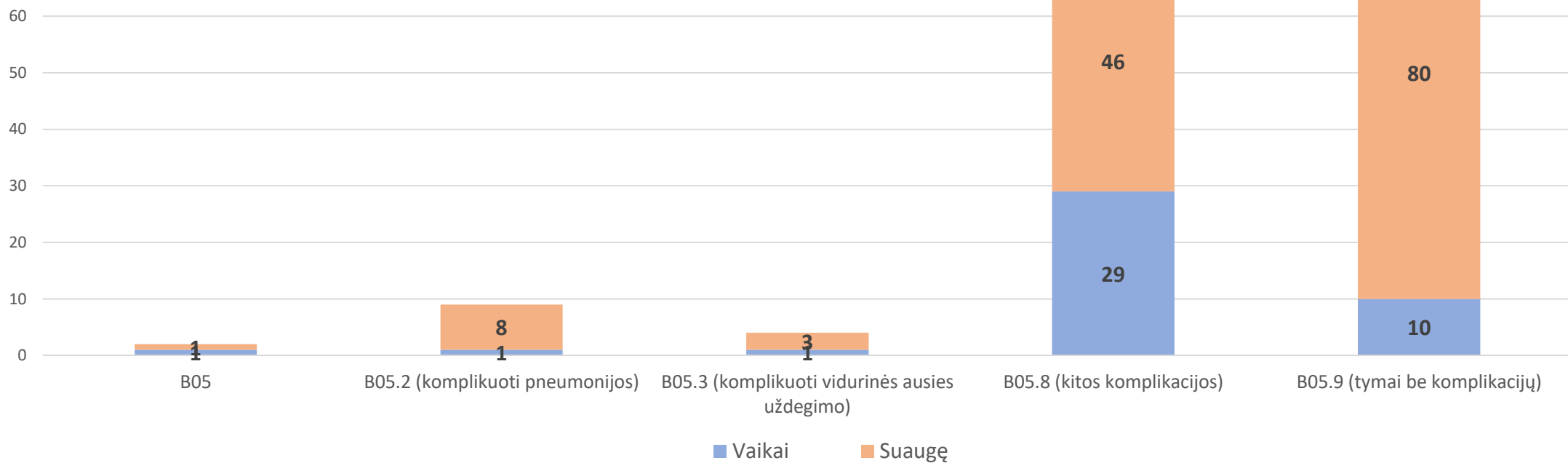
Patvirtintų tymų atvejų Kauno apskrityje galutinės diagnozės (pagal TLK-10-AM)

Tymai su komplikacijomis
– 88 atvejai (48,9 proc.)

Patvirtintų tymų atvejų Kauno apskrityje galutinės diagnozės pagal TLK-10-AM

Iš 137 suaugusiųjų sirgusių tymais, su komplikacijomis – 57 atvejai (41,6 proc.)

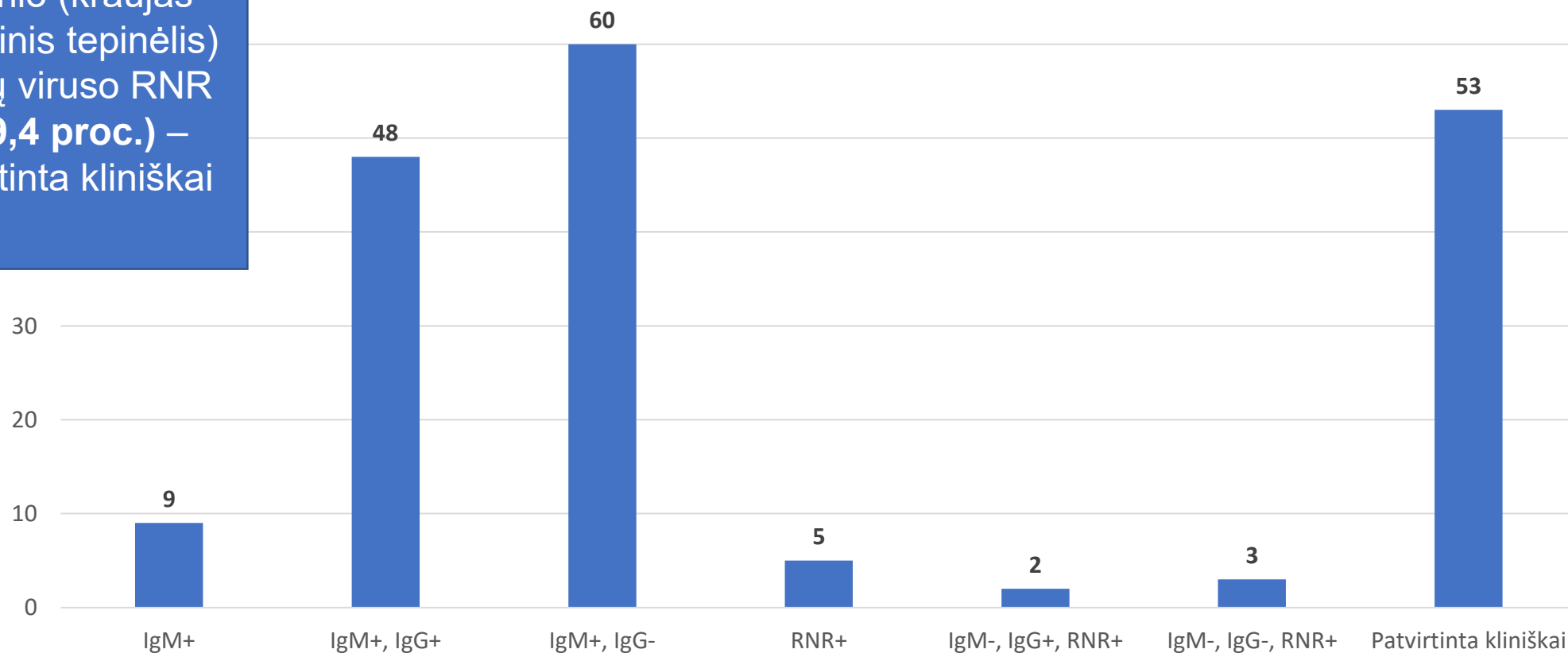

Patvirtintų tymų atvejų Kauno apskrityje laboratorinių tyrimų rezultatai

117 ligonių (65 proc.) buvo atlikti kraujo serologiniai tyrimai, kurių metu buvo nustatyti IgM(+) antikūnai.

10 ligonių (5,5 proc.) iš klinikinio mėginio (kraujas arba nazofaringinis tepinėlis) nustatytas tymų viruso RNR

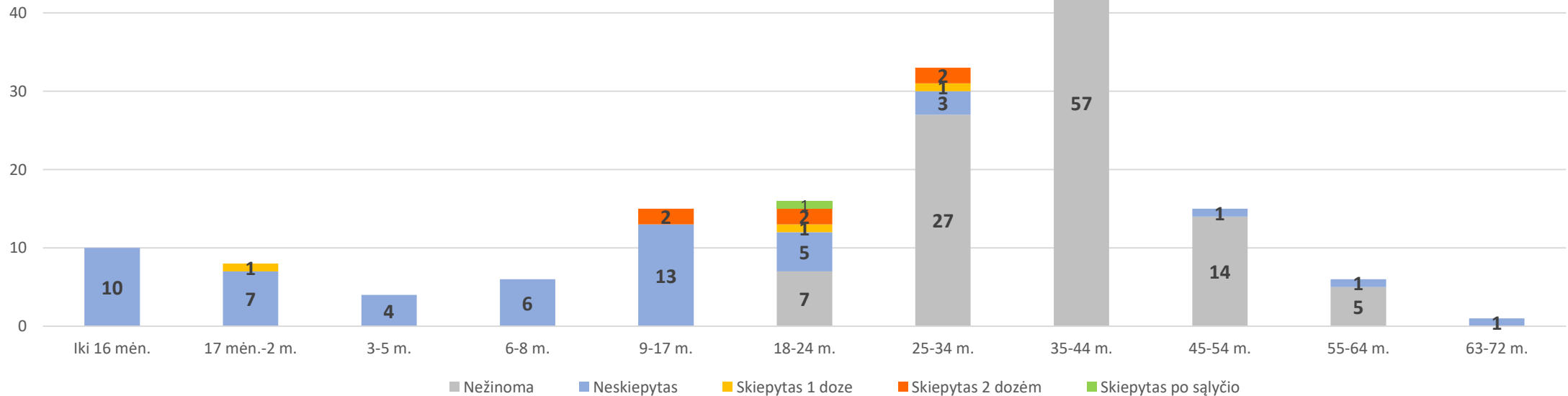
53 ligonių (29,4 proc.) – diagnozė patvirtinta kliniškai

Iš 137 suaugusiųjų – 12 asmenų buvo skiepyti (12,2 proc.), iš jų 5 – I doze (>40 m.), 6 – II dozėmis (>24 m.) ir vienas- po sąlyčio.

Iš 43 tymais susirgusių vaikų:
 40 neskiepytų, iš jų 9 vaikai per jauni skiepams (7 mėn. – 1; 9 mėn. – 1; 1 metų – 1; 1 metų ir 1 mėn. – 2; 1 metų ir 2 mėn. – 3; 1m. ir 4 mėn. - 1)
 3 skiepyti - 1 vaikas buvo skiepytas 1 doze (1 m. 5 mėn.) ir du – 2 dozėm (15 m.)

Patvirtinti tymų atvejai Kauno apskrityje pagal imunizaciją

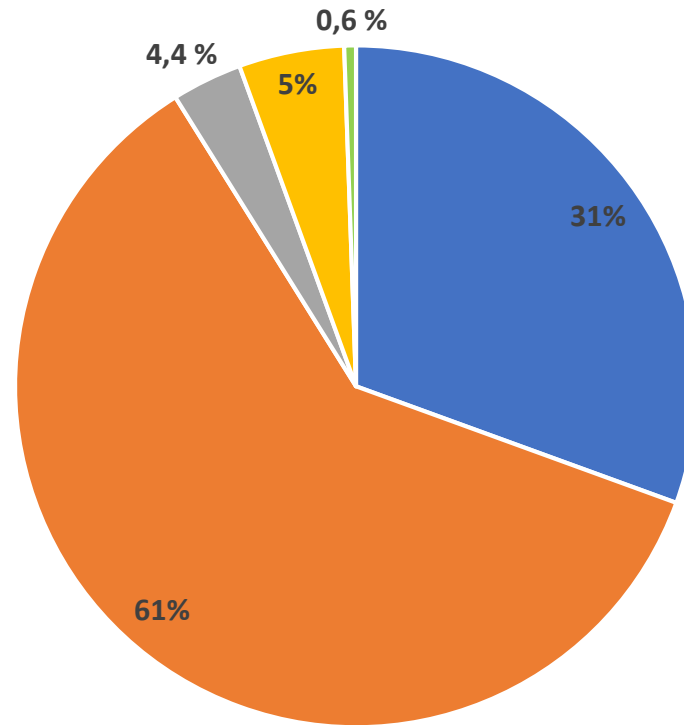
Patvirtinti tymų atvejai Kauno apskrityje pagal imunizaciją (proc.)

Sirgo:

15 skiepytų (6 - skiepyti I vakcinės dozės ir 8 - skiepyti II vakcinės dozėmis, 1 – po sąlyčio)

55 - neskiepyti

110 - skiepų būklė nežinoma

■ Neskiepytas ■ Nežinoma ■ Skiepytas 1 doze ■ Skiepytas 2 dozėm ■ Skiepytas po sąlyčio

NVSC Kauno departamento veiksmai

Veiksmai	Kada įvykdyta	Kam skirta	Pastabos
Informacijos perdavimas kitoms institucijoms (žodžiu ir raštu)	2019-01-03 raštas Nr. (2-13 16.1.1 E)2- 229	Kauno apskrities asmens sveikatos priežiūros įstaigų vadovams ir Kauno apskrities savivaldybių gydytojams	Dėl tymų epidemiologinės priežiūros ir imunoprofilaktikos aktyvinimo
	2019-01-25 raštas Nr. (2-13 16.1.1 E)2- 3543	ULAC	Dėl informacijos apie tymų protrūkį Kaune
	2019-01-25 raštas Nr. (2-13 16.1.1 E)2- 3451	Kauno miesto sveikatos priežiūros įstaigų vadovams ir Kauno miesto savivaldybės gydytojui, Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijai	Dėl asmens sveikatos priežiūros įstaigų budrumo įtariant ar nustatant tymus
	2019 m. vasario 12 – kovo 8 dienomis parengta 21 raštas	Informaciniai raštai (bendrinė informacija) skirti kiekvienai Kauno miesto ugdymo įstaigai kurioje registruoti tymų atvejai	Iš 21 parengto ir išsiųsto rašto, trys - ikimokyklinėms įstaigoms.
	2019-02-13 raštas Nr.(2-13 16.1.1 E)2- 6865	Kauno apskrities savivaldybių administracijoms ir Kauno apskrities visuomenės sveikatos biurams	Dėl tymų protrūkio
	2019-02-28 raštas Nr. (2-13 16.3.3 E)2-9848	VšĮ Kauno klinikinės ligoninei; Kauno miesto savivaldybės gydytojui; Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijai	Dėl tymų infekcijos kontrolės reikalavimų užtikrinimo asmens sveikatos priežiūros įstaigose

Veiksmai	Kada įvykdyta	Kam skirta	Pastabos
Konsultacijų apie tyms bei vakcinaciją skaičius	Sausio – vasario mėn.	Ūkio subjektai- ASPJ ir vaikų ugdymo įstaigos (mokyklos)	Telefonu (žodžiu): 45 – ūkio subjektams 7 – gyventojams, organizacijoms El. paštu - 3
Pranešimai spaudai / interviu	2019-01-21 (straipsnis ir pranešimas spaudai)	Tymai neaplenkė ir Kauno apskrities	nvsc.lrv.lt; lrytas.lt, lzinios.lt; www.kaunieciams.lt; https://www.15min.lt https://d.facebook.com/aliojonava/?_tn=C-R
	2019-01-31 (straipsnis)	Tymai toliau plinta. Kaip elgtis, jeigu turėjote sąlytį	nvsc.lrv.lt; https://www.vsbprienai.lt/2019/01/31/ https://en-gb.facebook.com/kedainiuvsb/posts
	2019-02-13 (pranešimas spaudai)	Sergančiųjų tymais daugėja: kas saugūs, o kam reikėtų susirūpinti?	Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras - Home ... https://www.facebook.com › Places › Prienai; https://www.krs.lt/savivaldybe/naujienos/serganciu-tymais-daugeja/; http://www.jonavavsb.lt/; http://www.kaisiadorys.lt
	2019-02-13 (interviu)	Gyventojams	Lietuvos ryto TV, 24/7
	2019-02-13 (pranešimas spaudai)	Jonavoje įtariamas pirmasis tymų atvejis	https://www.jonavoszinios.lt
	2019-02-26 (pranešimas spaudai)	Tymai jau ir Jonavoje	http://jonavosnaujienos.lzinios.lt/tymai-jau-ir-jonavoje/

Tymų valdymas – informacija ugdymo įstaigoms ir VSB

- Kiekvienai įstaigai individualiai siunčiami raštai: „...Atkreipiame dėmesį, kad 2019-...-...- 2019-...-... Jūsų įstaigos auklėtiniai ir darbuotojai galimai turėjo sąlytį su įtariamu tymų susirgimu. Rekomenduojame visiems, sąlytį turėjusiems asmenims stebėti savo sveikatos būklę 21 dieną iki 2019-...-.....“

Daugiau informacijos apie tymus rasite Nacionalinio visuomenės sveikatos centro interneto svetainėje adresu <https://nvsc.lrv.lt/lt/uzkrečiamuju-ligu-valdymas/tymai>.

PRIDEDAMA. Kas yra tymai?, 2 lapai“

Kas yra tymai?

Tymai – labai laki oro lašeliniu keliu, taip pat per kvėpavimų takų išskyrimų suteritas rankas ar kitas aplinkos daiktus, plintanti virusine infekcija. Sąlytis tarp žmonių, ypač uždaroose patalpose, trunkantis ilgiau nei 15 min. yra pakankamas, kad įvyktų imlūs asmenys užsikrėtimas. Imliose populacijose nuo vieno kontakto atsiranda 15-17- naujų susirgimų. Neturint imuniteto imlumas tyminis yra apie 95 proc.

Didžiausią riziką tymai kelia: nesaugiems, neskiepytiems ar nepilnai skiepytiems (viena tymų vakcinos doze) kūdikiams, vaikams ir suaugusiems; nešiosioms; imunosupresiniams (prislopinto imuniteto) asmenims; sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojams.

Daugiausia susirgimas tymais pradžioje pasireiškia karščiavimu, vėliau – akies junginės uždegimu, sloga, kosuliu, atsiranda Kopliko dėmės (balti „grūdėliai“ ant skruosto gleivinėje). Ligai būdingas makulopapulinis bėrimas, kuris nenešėja. Bėrimas paprastai pasireiškia 3-7 ligos diena, prasideda veido srityje, už ausų, vėliau išplinta į kitas kūno vietas; bėrimas išlieka 4-7 dienas. Pacientas yra užkrečiamas 4-5 dienas iki ir 4 dienas po bėrimo pradžios.

Tymų profilaktika

Efektyviausia priemonė, apsauganti nuo tymų yra skiepai tymų, raudonkės, epideminio parotito (MMR) vakcina. Vaikai skiepijami pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių MMR vakcinos dozėmis 15-16 mėn. ir 6-7 m. amžiuje.

Sąlytis su tyminis sergančiu asmeniu turėjusiems asmenims per 72 val. rekomenduojama viena MMR vakcinos dozė (Valstybės biudžeto lėšomis), jeigu asmuo yra imlus tyminis (neskiepytas, skiepytas tik viena vakcinos doze ar nesirgęs) ir sveikatos stebėjimas iki 18 dienų po sąlyčio. Jeigu asmuo buvo paskiepytas per 72 val., sveikatos stebėjimas rekomenduojamas iki 21 d.

Stebėjimo laikotarpis pasireiškus bet kokiems sveikatos sutrikimams, kurie būdingi tyminis, nedelsiant kreiptis į savo šeimos gydytoją.

Parengė Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Kauno departamento Užkrečiamųjų ligų valdymo skyrius.

2019-02-12

1 pav. Kopliko dėmės burnos gleivinėje

2 pav. Otos bėrimas

Tymus seretai turi komplikacijas:

- Pneumonija yra dažniausia tymų komplikacija, ji gali būti sukelta tiek virusų, tiek bakterijų. Ši komplikacija pavojingesnė imunosupresiniams asmenims.
- Konjunktivitas – tymų poŷymis, kuris gali komplikuotis keratokonjunktivitu.
- Dažnos komplikacijos: virusinis bronchitas, bronchiolitas, laringitas, stomatitas, bakterinis sinusitas, trombocitopenija.
- Retais vėlyvos tymų komplikacijos – poŷimis sklerozuojantis paŷencelitas, miokarditas, hepatitas, glomerulonefritas.
- Sunkios tymų komplikacijos – encefalitas, meningoencefalitas – išsivysto 1 iš 1000 tymų ligonių.

Kaip gydomi tymai?

Kiekvienas sergantis tyminis izoliuojamas. Nekomplikuoti lengvos eigos tymai gydomi namuose. Esant sunkesnei ligos eigai, prisidėjus komplikacijų, tyminis sergantis ligonis hospitalizuojamas.

Specifinio tyminis skirto gydymo, veikiančio ligos sukėlėją nėra, todėl skiriamu gydymo režimu stengiamasi palengvinti ligos simptomus – mažinti karščiavimą, akis saugoti nuo dirgančios šviesos, akys planuojamos dezinfekuojančių medžiagų tirpalais, patariama vartoti daug skystį, apsaugoti odą nuo išsausėjimo. Prasidėjus bakterinių komplikacijų skiriamas antibiotikai.

Persirgus tyminis susidaro ilgalaikis visą gyvenimą trunkantis imunitetas.

Persirgus tyminis nuo kelių mėnesių iki kelių metų organizmas būna imlesnis kitoms infekcijoms, gali palėmeti lėtinis susirgimas.

Informacija apie tymus - Nacionalinio visuomenės sveikatos centro interneto svetainėje adresu <https://nvsc.lrv.lt/lt/uzkrečiamuju-ligu-valdymas/tymai>

The screenshot shows a web browser window with the URL <https://nvsc.lrv.lt/lt/uzkrečiamuju-ligu-valdymas/tymai>. The page title is "Tymai" (Measles) and it is part of the "Užkrečiamųjų ligų valdymas" (Infectious Disease Control) section. The page content includes a search bar, a "Naujiųjų prenumerata" (New subscriptions) link, and several paragraphs of text describing the disease, its symptoms, incubation period, and prevention.

Tymai

Titulinis ▶ Užkrečiamųjų ligų valdymas ▶ Tymai [Spausdinti](#)

Tymai – per orą plintanti užkrečiamoji liga, sukeliama virusų. Tačiau plisti gali ir per kvėpavimo takų išskyromis užterštas rankas ar kitus aplinkos daiktus.

Klinikiniai simptomai – dažniausiai susirgimas tymais pradžioje (prodrominiu laikotarpiu) pasireiškia karščiavimu, vėliau – konjunktyvitu, sloga, kosuliu, atsiranda Kopliko dėmės. Charakteringas makulopapulinis bėrimas, kuris neniežti. Bėrimas paprastai pasireiškia 3-7 ligos dieną, prasideda veido srityje, už ausų, vėliau išplinta į kitas kūno vietas; bėrimas išlieka 4-7 dienas.

Inkubacijos laikotarpis – 10-12 dienų (gali svyruoti nuo 7 iki 18 dienų).

Jeigu asmuo yra imlus tymams, užsikrėsti užtenka 15 min. ir daugiau, jeigu bendraujama artimai (veidas į veidą) arba būnama toje pačioje patalpoje. Tymais sergantis asmuo gali užkrėsti kitus dar 4-5 dienas iki ir 4 dienas po bėrimo atsiradimo.

Prevencija – skiepėjimai kombinuota tymų, epideminio parotito, raudonukės (MMR) vakcina. Lietuvoje nuo tymų vaikai pradėti skiepyti 1964 m., nuo 1992 m. vartota trivalentė MMR vakcina, 1998 m. pridėta antroji MMR vakcinos dozė.

Tymai

- **Inkubacijos laikotarpis** 7-9 d. 10-12 d. (7-18 d. iki 21 d.)
- **Užkrečiamumo laikotarpis** 4-5 dienos iki bėrimo ir 4 d. po bėrimo pradžios
- **Plitimo kelias:**
 - Aerogeninis (aerozolinis ir oro lašinis)
 - Per kvėpavimo takų sekretą (rankos, aplinkos daiktai)
 - >15 min. artimas (veidas į veidą) sąlytis arba buvimas toje pačioje patalpoje (kambaryje)
 - Imunosupresinių asmenų sąlytis – įėjo į patalpą iš karto po sergančiojo
 - Suserga 90-95 proc. turėjusių sąlytį imlių asmenų

Tymų kriterijai

Klinikiniai kriterijai

- Bet kuris asmuo, kuriam pasireiškia **karščiavimas**
- **IR**
 - **makulopapulinis bėrimas**
- **IR bent vienas** iš šių trijų kriterijų:
 - kosulys
 - rinitas
 - konjunktyvitas

Pacientų, sergančių arba įtariamų, kad serga tymais, izoliavimo priemonės

- Ligoninėje arba namuose
- Asmens higiena (rankų higiena)
- Medicininė kaukė ligoniui
- Patalpų valymas ir vėdinimas

Ligonio izoliavimo priemonės **taikomos ne trumpiau kaip 4 paras po bėrimo pradžios**

Tymų infekcijos kontrolės reikalavimai

1. Sveikatos priežiūros darbuotojai turėtų būti profilaktiškai paskiepyti nuo tymų dviem vakcinų dozėmis arba jų specifinis imunitetas prieš tymus turėtų būti patvirtintas laboratoriniais (serologiniais) tyrimais

2. Sąlytį turėjusiems asmenims (neskiepytiems, nepilnai skiepytiems (viena MMR vakcinų doze), nesirgusiems tymais), **viena MMR vakcinų dozė gali būti skiriama iki 72 po kontakto**

Skiepijimai nuo tymų Lietuvoje

- **Nuo 1964 m.**, buvo atliekami viena vakcinės dozės
- **Nuo 1988 m. pradėti skiepijimai dvejomis vakcinės dozėmis**
 - * vakcinės nebuvo EU gamintojų

Nuo **1993 m.** vaikai pradėti skiepyti EU gamintojų vakcinomis

- **Nuo 1998 m.** skiepijami 15-16 mėn. - MMR vakcina ir 12 metų -MMR vakcina
- **Nuo 2002 m.** skiepijami 15-16 mėn. - MMR vakcina ir 6-7 metų – MMR vakcina

Rekomendacijos ugdymo įstaigoms (pateikta 2019-03-25)

- **Vaikai**, pagal šiuo metu galiojantį [Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių](#), turėtų būti paskiepyti dviem tymų, raudonukės ir epideminio parotito (MMR) vakcinų dozėmis **15-16 mėn. ir 6-7 metų amžiaus**. Šie skiepimai vykdomi Valstybės biudžeto lėšomis, tai yra už skiepimą mokėti nereikia. **Vaikams, kurie dėl įvairių priežasčių nebuvo paskiepyti, sudaromi individualūs skiepimo planai**, atsižvelgiant į skiepiamo asmens amžių ir skiepimo indikacijas, nurodytas imuninio vaistinio preparato charakteristikų santraukoje.
- **Suaugusiesiems** rekomenduojama įsivertinti savo skiepimų ar sirgimo būklę. **Neskiepytiems, skiepytiems tik viena vakcinų doze ar tymais nesirgusiems asmenims** rekomenduojama savo lėšomis pasiskiepyti **viena MMR vakcinų doze**. MMR vakcina rekomenduojama pasiskiepyti mamoms, jeigu planuojamas šeimos pagausėjimas, siekiant apsaugoti būsimą naujagimį. Tačiau nėščiųjų skiepyti MMR vakcina negalima ir paskiepytomis moterims rekomenduojama 1 mėnesį saugotis nėštumo.
*** Skiepytiems tik viena tymų vakcinų doze bei asmenims, nežinantiems ar sirgo tymais** rekomenduojama įsivertinti savo specifinį imunitetą prieš tymus, t.y. atlikti kraujo ėminio serologinį tyrimą dėl tymų IgG antikūnų kiekio nustatymo.

Kaip apsaugoti savo artimuosius nuo tymų ?

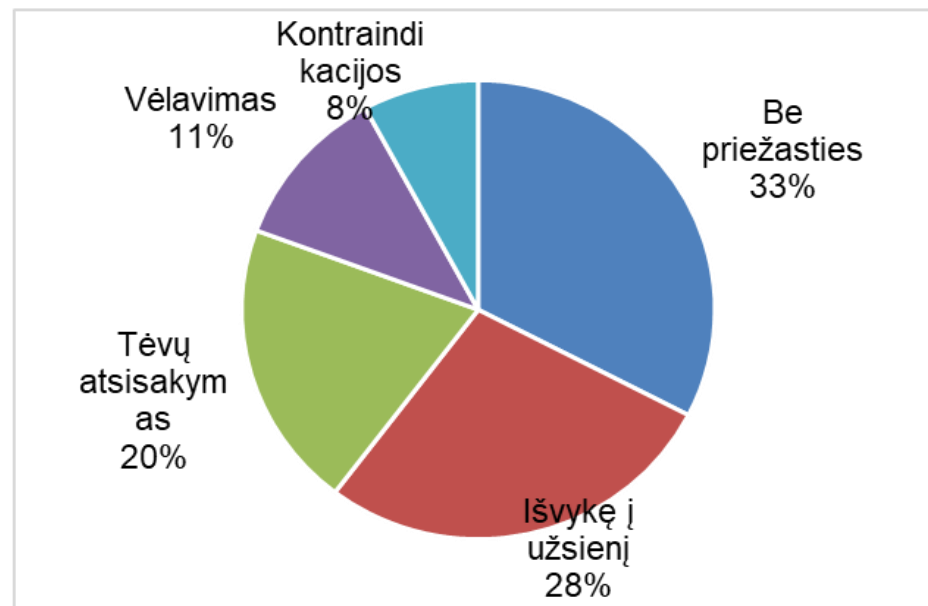
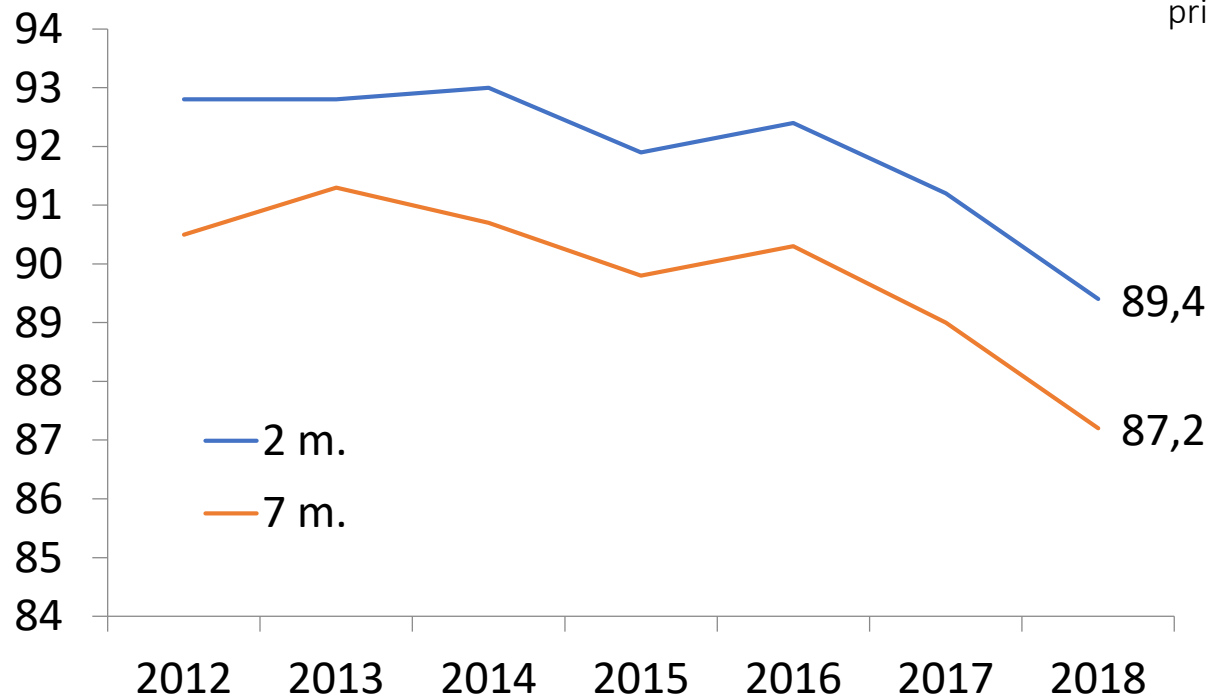
Informacija visuomenei (2019-03-25)

Patarimai gyventojams:

- Pajutus pirmuosius ligos požymius, **nedelsiant užsidėti ir ligos užkrečiamumo laikotarpiu (4–5 dienos iki ir 4 dienos po bėrimo atsiradimo) dėvėti medicininę kaukę**, kad kuo mažiau virusų patektų į aplinką.
- Laikytis **kosulio etiketo ir nepamiršti asmens higienos**, t.y. dažnai plauti rankas.
- Užtikrinti tinkamą **patalpų vėdinimą ir valymą**.
- **Vengti masinio susibūrimo uždaroje patalpose**, daugiau būti gryname ore.
- **Sąlytį su sergančiu tymais turėjusiems asmenims, įsivertinus savo skiepijimų ar sirgimo būklę, rekomenduojama kreiptis į savo šeimos gydytoją ir pasiskiepyti per 72 val. nuo sąlyčio**. Nesusėjus pasiskiepyti per nurodytą laikotarpį, būtina išlaukti visą inkubacinį laikotarpį (21 d.) ir pasiskiepyti, jeigu nesusergama.
- **Skiepytiems tik viena tymų vakcinės dozė bei nežinantiems ar tymais sirgusiems asmenims** rekomenduojama **įsivertinti savo specifinį imunitetą prieš tymus**, t.y. atlikti kraujo ėminio serologinį tyrimą dėl tymų IgG antikūnų kiekio nustatymo.

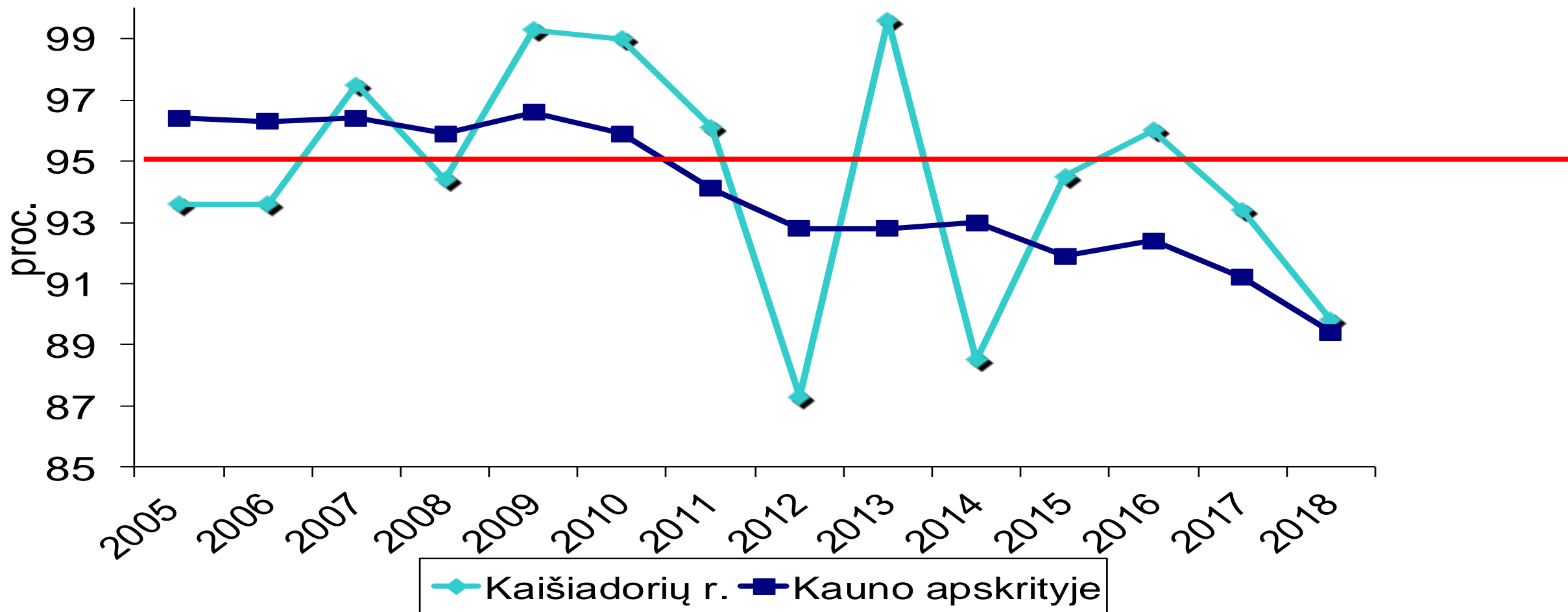
Kauno apskrities vaikų skiepijimų MMR vakcina apimtys

➤ ASPJ periodinės kontrolės metu įvertintos vaikų nepaskiepimo priežastys.

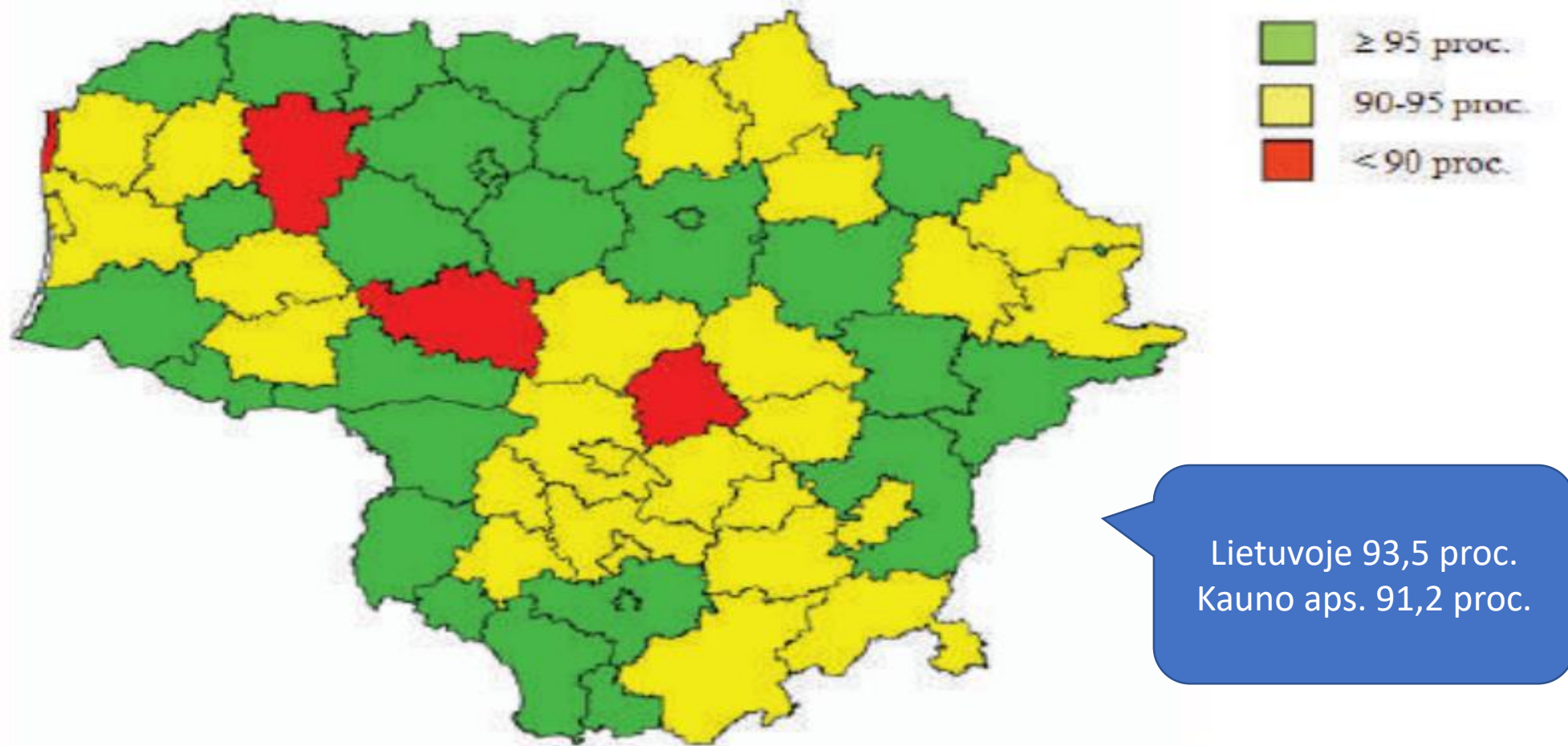

Renomenduojama išlaikyti ne mažesnes kaip 95 proc.

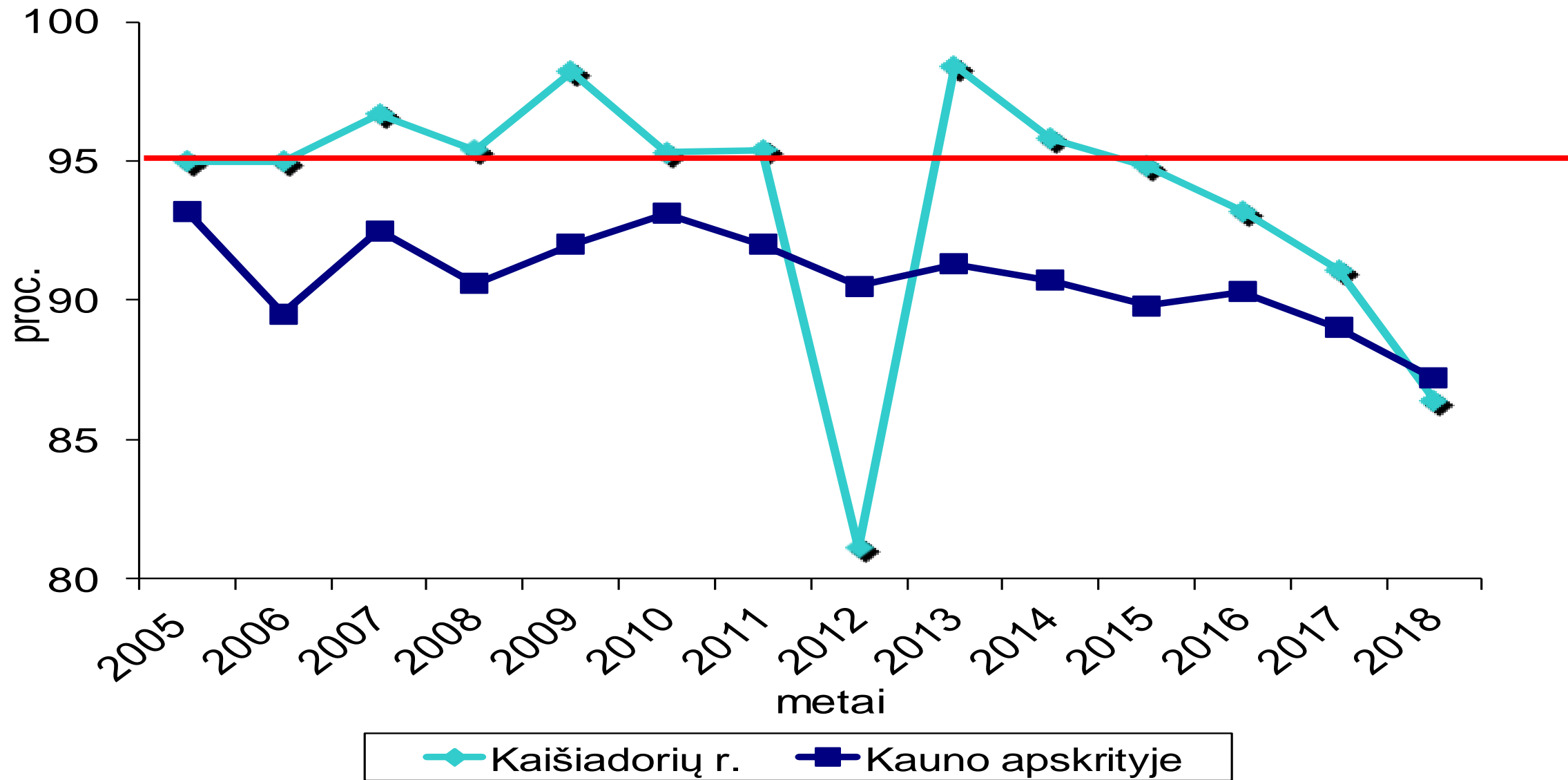
Skiepijimų MMR vakcina apimtys (2 m.)

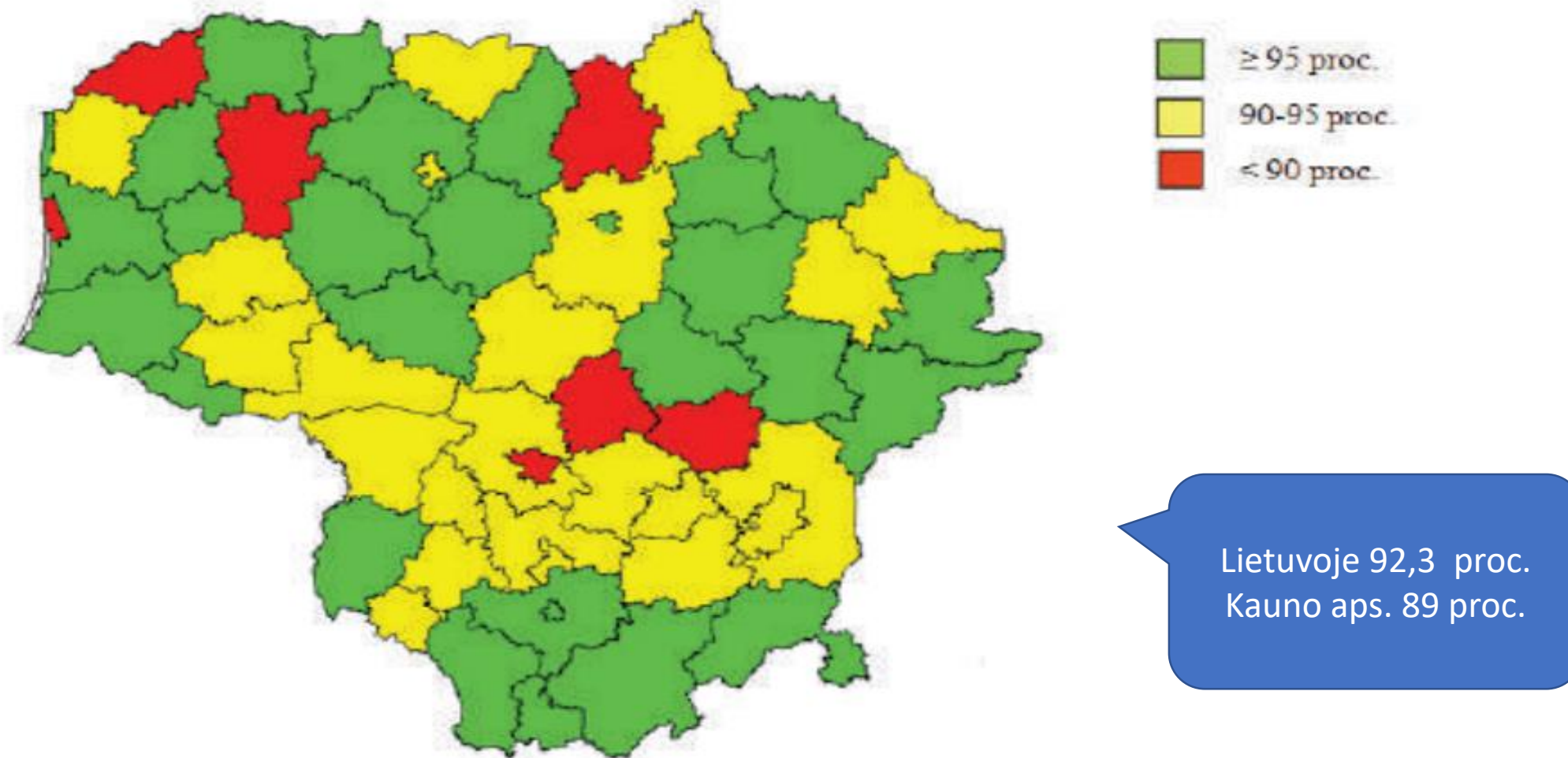
79 pav. Dvejų metų amžiaus vaikų skiepijimo nuo tymų, epideminio parotito ir raudonukės infekcijų apimtys pagal savivaldybes Lietuvoje 2017 m.

Vaikų skiepijimų apimtys MMR vakcina (7 m.)

80 pav. **Septynių metų amžiaus vaikų skiepijimo nuo tymų, epideminio parotito ir raudonukės infekcijų apimtys pagal savivaldybes Lietuvoje 2017 m.**

Nepaskiepytų vaikų skaičius pagal Kauno apskrities administracines teritorijas 2018 m.

	MMR1 (2 m.)	MMR2 (7 m.)
Kaunas	418	544
Kauno r.	60	80
Kėdainiai	33	16
Jonava	67	48
Kaišiadorys	24	32
Prienai	29	28
Birštonas	2	1
Raseiniai	21	18
Iš viso	654	767

Kauno apskrities pirmines ambulatorines ASP paslaugas teikiančios įstaigos

	VŠĮ (steigėjas savivaldybė)	UAB, IĮ ir kt.	Iš viso
Kaunas	1 (5 padaliniai)	36	37 (41 su padaliniais)
Kauno r.	3	7	10
Kėdainiai	1	1	2
Jonava	1	3	4
Kaišiadorys	5	2	7
Prienai	5	4	9
Birštonas	1		1
Raseiniai	2	3	5
Iš viso	19 (23)	56	75 (79)

Apibendrinimas.

- Tymų protrūkis Kauno apskrityje išplito **dėl nepakankamų vaikų ir suaugusiųjų skiepavimo MMR vakcina apimčių** ir galimai išblėsusio suaugusiųjų asmenų specifinio imuniteto.
- **Dėl medicinos darbuotojų skiepų.** Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. spalio 14 d. Nr. V-716 įsakymu „Dėl darbuotojų, kurie skiepiami darbdavio lėšomis, profesijų ir pareigybių sąrašo patvirtinimo“ darbdavys, ar jo įgaliotas asmuo, įvertinęs pavojų darbuotojui užsikrėsti užkrečiamąja liga konkrečioje darbo vietoje, privalo sudaryti skiepjamų darbdavio lėšomis darbuotojų sąrašą ir organizuoti jų skiepimą.
- **Infekcijų kontrolės reikalavimai ASPĮ.** Turi atitikti Lietuvos higienos normas HN 47-1:2012 „Sveikatos priežiūros įstaigos. Infekcijų kontrolės reikalavimai“ reikalavimus.

I. Vaikų skiepijimų apimtys

LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKŲ PROFILAKTINIŲ SKIEPIJIMŲ KALENDORIUS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-955

Eil. Nr.	Vakcina	Iki 24 val.	2-3 paros	1 mėn.	2 mėn.	3 mėn.	4 mėn.	5 mėn.	6 mėn.	12-15 mėn.	15-16 mėn.	18 mėn.	6-7 metai	11 metų	15-16 metų
1	Tuberkuliozės vakcina		BCG												
2	Hepatito B vakcina	HepB*		HepB*					HepB*						
3	Kokliušo, difterijos, stabligės vakcina				DTap		Dtap		DTap			DTap	DTap		Tdap
4	B tipo <i>Haemophilus influenzae</i> infekcijos vakcina				Hib		Hib		Hib			Hib			
5	Poliomielito vakcina				IPV		IPV		IPV			IPV	IPV		
6	Pneumokokinės infekcijos vakcina				PCV		PCV			PCV**					
7	Tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina										MMR*		MMR		
8	Žmogaus papilomos viruso infekcijos vakcina														HPV1 HPV2 ***
9	Rotavirusinės infekcijos vakcina					RV	RV		RV***						
10	B tipo meningokokinės infekcijos vakcina						MenB	MenB		MenB**					

Tdap

Nuo 2015 m. spalio 1d.

Nuo 2014 m. spalio 1d.

HPV1
HPV2

Nuo 2018 m. rugsėjo 1d.

Nuo 2016 m. rugsėjo 1d.

Nuo 2018 m. liepos 1d.

Kai kurios vaikų skiepimų apimtys 2014-2017 m.

1.17.11. SKIEPIJIMO APIMTYS ADMINISTRACINĖSE TERITORIJOSE

18 lentelė. Vakcinomis valdomų užkrečiamųjų ligų, nuo kurių skiepijama pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių, skiepijimo apimtys administracinėse teritorijose 2014-2017 m.

Apskritis	2014					2015					2016					2017				
	BCG (iki 1 metų)	HepB1 (iki 1 metų)	DTaP/IPV/Hib1 (1 metai)	MMR1 (2 metai)	MMR2 (7 metai)	BCG (iki 1 metų)	HepB1 (iki 1 metų)	DTaP/IPV/Hib1 (1 metai)	MMR1 (2 metai)	MMR2 (7 metai)	BCG (iki 1 metų)	HepB1 (iki 1 metų)	DTaP/IPV/Hib1 (1 metai)	MMR1 (2 metai)	MMR2 (7 metai)	BCG (iki 1 metų)	HepB1 (iki 1 metų)	DTaP/IPV/Hib1 (1 metai)	MMR1 (2 metai)	MMR2 (7 metai)
Alytaus	99,2	99,2	98,5	97,5	97,9	99,6	99,2	99,1	97,3	98,2	98,1	97,9	97,6	96,5	96,9	97,2	97,5	95,5	95,9	97,1
Kauno	97,6	97,3	97,5	92,9	91,0	97,0	97,2	97,1	91,9	89,8	98,2	97,2	95,8	92,4	90,3	96,1	96,3	93,0	91,1	89,0
Klaipėdos	98,3	97,8	96,2	93,9	94,8	97,1	97,4	96,8	95,2	91,7	97,1	94,3	93,7	92,9	92,8	97,7	95,3	92,2	93,0	91,9
Marijampolės	99,1	97,9	98,1	93,2	93,5	98,2	97,3	98,4	94,4	93,0	98,3	97,1	97,4	95,5	93,8	98,1	96,5	95,4	94,7	92,8
Panevėžio	98,2	98,4	97,7	93,9	91,8	98,1	98,5	97,9	93,9	89,8	98,5	98,1	98,0	96,2	95,6	98,5	97,8	91,5	94,3	93,4
Šiaulių	98,8	98,9	97,5	93,3	92,9	98,6	99,0	98,7	96,8	96,2	98,2	98,4	98,8	97,3	96,4	97,6	98,3	94,3	96,5	96,1
Tauragės	96,6	96,2	94,8	91,0	91,4	95,6	97,0	96,1	95,0	92,8	97,5	97,8	96,6	95,5	94,0	97,9	97,5	93,6	94,5	93,2
Telšių	98,6	97,8	96,2	93,7	94,2	98,9	98,2	96,8	95,1	94,2	99,4	98,9	97,9	95,2	94,5	98,3	97,6	95,4	93,6	95,0
Utenos	98,6	98,1	97,4	94,0	94,1	97,3	97,9	97,6	93,0	92,1	97,7	98,5	96,7	93,0	88,4	97,1	98,8	95,6	94,9	96,2
Vilniaus	97,4	96,8	97,3	92,8	90,0	96,2	96,4	97,3	94,0	89,7	97,1	97,1	96,6	92,5	90,3	97,3	95,5	94,2	93,5	91,7

ULAC, Sergamumo užkrečiamosiomis ligomis Lietuvoje 2017 m. apžvalga

Vaikų skiepijimo apimtys Kauno apskrityje 2018 m.

>95 proc.

90 – 95%

<90%

Ligos pavadinimas	Vaikų amžius	Raseinių r.	Kėdainių r.	Kaišiadorių r.	Prienų r.	Kauno r.	Kauno m.	Jonavos r.	Birštono r.	Kauno apskritis
Tuberkuliozė (BCG)	Iki 1 m.	99,6	99,4	99,4	96,9	96	96,6	97	100	96,6
Hepatitis B (HepB)	1 m.	89,9	96,7	96,7	86,6	92	91,8	91,8	85,7	91,8
Pneumokokinės infekcijos vakcina (PCV)	1 m.	66,9	88,6	80,6	70,6	78,9	78,9	73,9	85,7	78,5
Kokliušas, difterija, stabligė, poliomieltas ir B tipo <i>Haemophilus influenzae</i> (DTaP-IPV-Hib)	1 m.	93,1	97	97,6	89,7	92,8	91,5	91,8	100	92,3
Kokliušas, difterija, stabligė, poliomieltas (DTaP-IPV)*	7 m.	92,6	96,4	88,6	91,3	90,1	87,3	88,5	88,9	88,8
Žmogaus papilomos viruso infekcija HPV2	11 m.	34,7	37,9	45,2	12,5	10,1	14,1	15,8	0	16,2
Difterija, stabligė, kokliušas (Tdap) + difterija, stabligė (dT)	16 m.	97,3	96,7	91,4	92,1	86,2	87,6	93	90	89,8
Tymai, raudonukė, epideminis parotitas (MMR)	1 m.	72,2	65,7	59,2	51,5	56,6	60,7	55	57,1	60,4
	7 m.	93	96,4	86,4	87,8	88,2	85,4	88,5	88,9	87,2

Profilaktiniais skiepais valdomų infekcijų skiepijimų apimčių pokytis (proc.)

Ligos pavadinimas	Vaikų amžius	Kaišiadorių r.		Pokytis proc.
		2017 m	2018 m	
Tuberkuliozė	BCG (iki 1 m.)	98,4	99,4	1
Hepatitis B	HepB (1 m.)	94,9	96,7	1,8
Pneumokokinės infekcijos vakcina	PCV (1 m.)	79,7	80,6	0,9
Kokliušas, difterija, stabligė, poliomielitas ir B tipo <i>haemophilus influenzae</i>	Dtap/IPV/Hib (1 m.)	94,1	97,6	3,5
Kokliušas, difterija, stabligė, poliomielitas	Dtap/IPV (7 m.)	89,5	88,6	-0,9
Žmogaus papilomos virusas	ŽPV (11 m.)	1,6	9,5	7,9
Difterija, stabligė, kokliušas	Tdap (16 m.)	94,9	91,4	-3,5
Tymai, raudonukė, epideminis parotitas	MMR (1 m.)	46,4	59,2	12,8
	MMR (7 m.)	91,1	86,4	-4,7

Problemos

- **Antivakserių vieši neigiami pasisakymai** apie infekcines ligas ir skiepus
- Tikėtina, kad skiepijimo apimčių sumažėjimui įtakos turėjo **neigiama reklama visuomenės informavimo priemonėse**, kuri skleidė nepagrįstą informaciją, tačiau klaidingos informacijos paneigimo nebuvo
- **Gydytojai ir slaugytojai neturi pakankamai žinių, informacijos ir laiko** apie skiepijimus, kad galėtų atsirinkti informacijos teisingumą

Rekomendacijos

ASPĮ:

- Dėl privalomo **gydytojų ir slaugytojų kvalifikacijos tobulinimo imunoprofilaktikos srityje**, būtino licencijos pratęsimui
- Griežtinti **gydytojų ir slaugytojų imuniteto būklės reikalavimus priimant į darbą** (infekcijų kontrolės priemonė). Įrodyta, kad gydytojų, kurie skiepijasi patys, pacientai taip pat skiepijasi aktyviau
- **ASPĮ vadovų atsakomybė dėl vykdomos imunoprofilaktikos:**

Vaikų skiepimų apimtis priskirti gydytojų gerų darbo rezultatų kriterijams

Užtikrinti **skatinamųjų paslaugų atlikimo apmokėjimą paslaugą suteikusiems gydytojams ir slaugytojams**. Šiuo metu dalyje ASPĮ šios lėšos lieka ASPĮ sąskaitoje ir gydytojų bei slaugytojų nemotyvuoja

Eil. Nr.	PAASP paslaugos, už kurias mokamas skatinamasis priedas	Skatinamojo priedo dydis (balais)
7	Vaikų imunoprofilaktika	Nuo 2006-05-01
7.1	gydytojo paslauga	2,13
7.2	slaugytojos paslauga	1,78

ASPĮ pasiūlymas (2019 m. kovo 19 d. raštas „Dėl imunizacijos apimčių didinimo“)

- **Įsivertinti skiepimų apimtis**, esant poreikiui ir kiekvieno gydytojo atliekamas skiepimų apimtis, nustatyti dažniausias nepaskiepimo priežastis bei numatyti skiepimo apimčių gerinimo veiksmus. Prašytume **iki šių metų balandžio 15 d.** el. paštu kristina.rudzinskaite@nvsc.lt pateikti pasiūlymus Kauno apskrities skiepimo apimčių gerinimo planui ir nurodyti kokias priemones galėtumėte vykdyti savo įstaigoje.
- Prašytume informuoti, **kokia pagalba būtų reikalinga** iš Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie sveikatos apsaugos ministerijos, siekiant didesnių skiepimo apimčių.

Rekomendacijos imunoprofilaktikos klausimais ASPĮ

- **Įrašyti ASPĮ darbuotojų veiksmus ir atliktus darbus:** priminta apie reikalingus skiepus, kodėl nepaskiepyta, kviesta telefonu ir pan.
- **Kiekvieno apsilankymo pas gydytoją metu tėvams priminti apie skiepus,** pasiteiraujant ar nepasikeitė nuomonė dėl skiepų atsisakymo.
- **Jeigu vaikas, gyvena užsienyje** ir yra prisirašęs Lietuvos ASPĮ ir yra draustas PSDF, rekomenduota prašyti, kad tėvai pateiktų duomenis apie vaiko skiepimų būklę.
- **Kontraindikacijų skiepams atveju,** organizuoti gydytojo specialisto konsultaciją.
- **Vėluojant pasiskiepyti pagal LR vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių,** sudaryti individualų skiepimų planą, siekiant pasivyti kalendoriuje numatytus skiepimus.
- **Atidžiau pildyti ataskaitų formas ir kilus klausimams konsultuotis** su NVSC Kauno departamento specialistais.

II. Darbuotojų skiepijimai darbdavio lėšomis

Sveikatos priežiūros darbuotojų skiepijimas

6.3. Žmonių sveikatos priežiūros veikla (N 85.1)

Gripas	Turintys sąlytį su rizikos grupėmis ir daugeliu asmenų gripo epidemijos laikotarpiu.
Difterija	Galimas sąlytis su sergančiais ar užkrato nešiotojais;
Hepatitis B	Galimas sąlytis su krauju ar kita potencialiai infekuota biologine medžiaga;
Tymai, raudonukė, epideminis parotitas	Galimas sąlytis su užsikrėtusiais ar sergančiais asmenimis (užkrečiamuoju laikotarpiu); sąlytis su rizikos grupių asmenimis, kuriems šios užkrečiamosios ligos pavojingos dėl savo komplikacijų.
Vėjaraupiai	Galimas sąlytis su užsikrėtusiais ar sergančiais asmenimis (užkrečiamuoju laikotarpiu); sąlytis su ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikais; sąlytis su rizikos grupių asmenimis, kuriems ši užkrečiamoji liga pavojinga dėl savo komplikacijų.
Hepatitis A	Galimas sąlytis su užsikrėtusiais ar sergančiais asmenimis (užkrečiamuoju laikotarpiu);

Kita veikla (darbuotojų skiepijimas)

** bet kokia veikla, kai darbuotojas darbo metu gali būti veikiamas biologinio rizikos veiksnio ir darbuotojui yra tikimybė užsikrėsti bei susirgti užkrečiamąja liga. **Darbdaviai savarankiškai priima sprendimą dėl kita veikla užimtų darbuotojų skiepijimo darbdavio lėšomis** nuo užkrečiamųjų ligų.

Gripas	Turintys sąlytį su rizikos grupėmis ir daugeliu asmenų gripo epidemijos laikotarpiu.
Difterija	Galimas sąlytis su sergančiais ar užkrato nešiotojais; darbas uždaruose kolektyvuose;
Hepatitis B	Galimas sąlytis su krauju ar kita potencialiai infekuota biologine medžiaga;
Tymai, raudonukė, epideminis parotitas	Galimas sąlytis su užsikrėtusiais ar sergančiais asmenimis (užkrečiamuoju laikotarpiu); sąlytis su rizikos grupių asmenimis, kuriems šios užkrečiamosios ligos pavojingos dėl savo komplikacijų.
Vėjaraupiai	Galimas sąlytis su užsikrėtusiais ar sergančiais asmenimis (užkrečiamuoju laikotarpiu); sąlytis su ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikais; sąlytis su rizikos grupių asmenimis, kuriems ši užkrečiamoji liga pavojinga dėl savo komplikacijų.
Hepatitis A	Galimas sąlytis su užsikrėtusiais ar sergančiais asmenimis (užkrečiamuoju laikotarpiu); sąlytis su nuotekų valymo įrenginiais ir nuotekomis;

Pasiūlymai bendradarbiavimui

- **2019 m. vyks balandžio 22–28 d. Europos imunizacijos savaitė** rekomenduojame organizuoti pasitarimą/diskusiją ASPĮ, savivaldybės administracijoje ir kt. įstaigose

Dėl renginio prašytume tartis el. paštu kristina.rudzinskaite@nvsc.lt arba tel. 33 16 77.

- **Kokie savivaldybės administracijos lūkesčiai** - siekiant didesnių skiepijimo apimčių ?

Pasiūlymai

- **Organizuoti savivaldybės ir jai pavaldžių įstaigų darbuotojų laboratorinį ištyrimą (skiepytiems tik viena tymų vakcinos doze bei asmenims nežinantiems ar sirgo tymais rekomenduoti įsivertinti savo specifinį imunitetą prieš tymus, t.y. atlikti kraujo ėminio serologinį tyrimą dėl tymų IgG antikūnų kiekio nustatymo).**

Asmenims, kurių IgG (-), rekomenduoti pasiskiepyti komercine MMR vakcina

- **ASPĮ organizuoti darbuotojų (gydytojų, slaugytojų) kvalifikacijos tobulinimosi kursus imunoprofilaktikos srityje.**

Dėkoju už dėmesį !

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie SAM

Kauno departamento

Užkrečiamųjų ligų valdymo skyrius

Tel. 33 16 77

Tel. (+370) 652 30105

El. p. orina.ivanauskiene@nvsc.lt